

TAJEMSTVÍ POHÁDEK,
KTERÁ MOŽNÁ ANI
NETUŠÍME

Tajemství pohádek, aneb o čem to dnes bude?

- *Tajemství pohádek je skryto v poselství, jimž k nám mluví samotný příběh.*
- *Obsah ukazuje, nabádá, ale i dává prostor prožít ta nejtemnější přání, či připustit si myšlenky, které by neměly být vyřčeny.*
- *Pohádky jsou obrazem kolektivního nevědomí (C.G. Jung), lidovou moudrostí, ale i hlubinnou psychologickou sondou i terapií zároveň.*
- *Pohádky představíme jako psychoanalytický exkurz do jejich tajemství, poodhalíme význam, jímž k nám hovoří a jak nás provázejí nás celým životem, ukazují radosti i strmé pády.*
- *V neposlední řadě zmíníme psychoterapeutický rozměr pohádek, jako možné cesty k porozumění sobě samým prostřednictvím příběhu.*

Obsah setkání

- Pohádka a kolektivní nevědomí C.G. Jung
- Jungiánské archetypy
- Pohádky a proces dospívání a zrání.
- Pohádky a životní krize.
- Jak využít pohádku?

Bruno Bettelheim, psychoanalytik, *Za tajemstvím pohádek*,
1976, 2017

[A Day with Bruno Bettelheim. Noted psychologist Bruno Bettelheim... | by Jerry Griswold | Medium](#)

Pohádky a životní krize

- Narcistní zklamání
- Oidipovská dilemata
- Sourozenecká žárlivost
- Dětská závislost
- Pocit vlastní jedinečnosti a hodnoty
- Smysl pro morální závazky

Co chybí v dnešních příbězích?

- Morální dilemata
- Možnost představy a vlastní tvorby představ.
- Smrt a stárnutí
- Pohádka se staví tváří v tvář životním krizím.
- *Když král zestárl, zeslábl a cítil, že je čas, nevěděl, kterému synovi by předal trůn....*

Pohádkový hrdina

- Dítě se identifikuje...
- Může nalézt sebe sama, vydá-li se do světa...
- O Jeníčkovi a Mařence, pohádka o snaze držet se rodičů, prožívat separační úzkost při vykročení do světa.
- Terapeutický význam pohádek pro prožití nevědomé závislosti, obavy, úzkosti...

Anketa : *Jakou pohádku máte nejraději?*

A. *Popelka*

B. *Sněhurka*

C. *Červená Karkulka*

D. *Tři zlaté vlasy děda Vševěda...*

E. *Perníková chaloupka*

F. *Princ Bajaja*

Malými vrátky vklouzneme do pohádky...

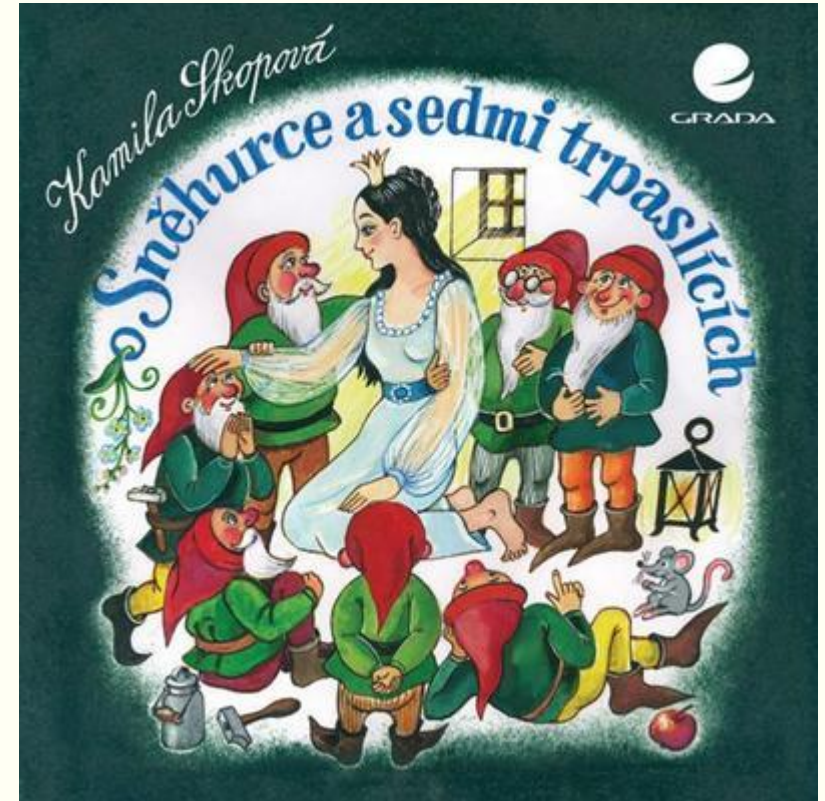

Jeníček a Mařenka

- Separáční úzkost
- 4-5 let
- Strach z opuštění, strach z hladu, ...
- Strachy zasunuté do nevědomí provázejí i celý život...
- Ujištění a vedení...
- Potřeba spoléhat se na bratra (staršího sourozence), potřeba vymanit se z jeho područí a dosáhnout nezávislosti...
- Vyzrát nad ježibabou...

O Sněhurce

- Dospívající dívka vynikající nad zlou macechou...
- Snaha dívky dosáhnout nezávislosti, snaha matky nevydat ji z područí...
- Nebo také záchrana v mužské světě, trpaslíci..., princ...

Dětské strachy

- Rybář a Džin
- Dospělá morálka – čím déle trvá věznění, tím větší vděk patří osvoboditeli...
- Dětská morálka – zlost kulminuje, čím déle trvá odmítnutí, či opuštění...
- Stává se, že dítě s rodiči nekomunikuje,... má obavu, že jeho zlost je tak silná, že by ji nedokázalo ovládnout...
- Potlačené pocity jsou jako zazátkovaný Džin v láhvi..

Pohádka a mýtus

- Symbolika vnitřního konfliktu a návrh řešení...
- Dospělí jako hroziví obři...
- Je možné je přelstít?
- Pohádky ukazují dětem ujištění, že nakonec nad obry vyzrají, vyrostou a dosáhnou stejné moci a síly, jako dospělí.

O Šípkové Růžence

- Dospívání
- Osudná kletba - vřeteno – menarché a ženské „prokletí“
- Otec nedoceňuje význam menarché pro ženu (100 let spánku)..
- Spánek ukazuje lhostejnost ke světu. Jsme-li ke světu lhostejní, stane se lhostejným k nám.
- Polibkem prince je vtěleno dítě. Dítě přivádí Růženku zpět do bdění.
- Matčina péče o dítě přivádí matku zpět k životu...

Popelka

- Příběh o mukách a nadějích... bří. Grimmové *Aschenputtel* (biblický příběh o popelovém bratru Kaina, Abela (služebníka, zbožného bratra...))
- Původně Čína
- Sourozenecká žárlivost (dítě projikuje své představy o nevlídném zacházení oproti sourozencům)
- Pod povrchem dlí nadřazenost nad rodiči a sourozenci, ve skrytu duše se cítí nejkrásnější, a proto se staví do role Popelky.
- Potřeba identifikace se skupinou vrstevníků, ale též iniciativa a dospělosti – šatičky ..., střevíček...

Zvířecí ženich

- Zápas o zralost
- Plná láska k partnerovi nahrazující lásku k otci, přijetí všech slastí i strastí života...

Iniciace příběhu

- Místo a čas...
- Byl jednou jeden...
- Daleko, až na samém konci světa...
- Na konci světa, kde je svět zatlučen prkny...
- Za starých časů, kdy Pánbůh putoval po zemi...

Řád versus chaos

- Drak pustošící krajinu
- Vlk x Karkulka x Myslivec
- Ďábel (čert) versus děd Vševěd
- Živá versus mrtvá voda...

Carl Gustav Jung

- Psycholog 21.století, i když narozen mnohem dříve (1875-1961)
- Teorie symbolů
- Teorie archetypů – vzorce, dle nichž žijeme...
- [\(293\) C.G.JUNG: POVEDENÝ KACÍŘ / C.G.JUNG: THE FINE HERETIC - YouTube](#)
- Dialog mezi osobou a duší, mezi osobností a duší...

Význam archetypu

- *Pohádka je nejčistším a nejjednodušším výrazem kolektivně nevědomých psychických procesů. Jejich hodnota pro vědecký výzkum nevědomí tedy převyšuje hodnotu všeho ostatního materiálu.*
- *Pohádky zobrazují archetypy v jejich nejjednodušší, nejhutnější a nejpřesnější podobě (von Franz, 2008).*
- Dle C.G. Junga je každý archetyp v podstatě nevědomým psychickým faktorem, tudíž je nemožné přeložit jeho obsah.
- Pohádka a bytostné Já - zprostředkovaná zkušenost.
- Každý jedinec i každý národ prožívá odlišně.
- Různé pohádky poskytují průřezy jednotlivých fází zkušenosti člověka s životem.
- Pohádky poskytují zkušenost s animem a animou, otcovskými a mateřskými obrazy, problémem stínu, i to co po něm následuje.

A proč číst dětem pohádky?

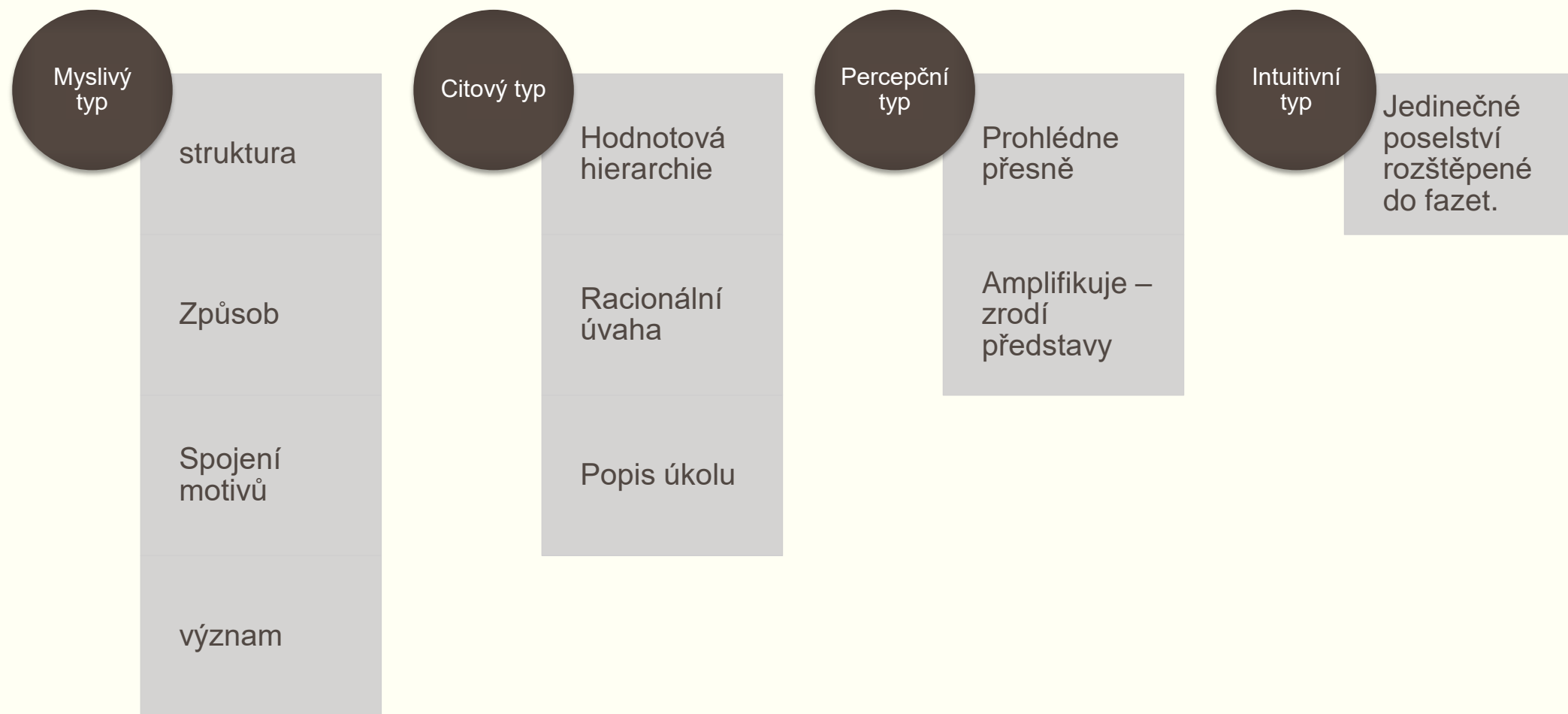
- Smysl života je největší potřebou a největším úkolem.
- Nalezení smyslu života vyžaduje překročit hranice sebestředné existence a věřit, že přispěje něčím významným – ne-li hned, pak v budoucnosti. (Bettelheim, 2017)
- Dobré pocity posilují rozvoj rozumu, ale jenom naděje do budoucnosti se nám může stát oporou při nevyhnutelných nepřízních osudu.
- Příběhy musí bavit a vzbuzovat zvědavost.
- Podněcovat představivost.
- Pomáhat vyjasňovat pocity.
- Být v souladu s jeho tužbami i úzkostmi.
- Brát vážně jeho těžkosti.
- Ale především nabídnout řešení problémů, které dítě nejvíce matou.

Význam archetypu

- Slunce
- Matka
- Strom
- Pramen
- Pták
- Měsíc
- Býk (kráva)
- Liška
-animus x anima

Interpretace pohádky – funkce vědomí

Nejjednodušší způsob, jak nalézt vztah k místním lidem, je vyprávět jim pohádky.

Autor: BJZ, Kronheim & Co. – Koninklijke Bibliotheek - Nationale bibliotheek van Nederland (Royal Library, National library of the Netherlands) [1], Volné dílo, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=2037600>

Nebo také...

- Heinz Peter Röhr
- *Hraniční porucha osobnosti a pohádka Jan Ježek.*
- Na hlavním protagonistovi příběhu, chlapci, který se narodil s lidským tělem a hlavou ježka, ukazuje kořeny, ze kterých hraniční porucha osobnosti vyrůstá. Pohádkový děj pak doprovází jeho úvahy o hlavních rysech života lidí s touto poruchou, ale také o cestách, které vedou k uzdravení..
- Dostupné z https://www.palmknihy.cz/kniha/hranicni-porucha-osobnosti-123488?utm_source=DK&utm_medium=web&utm_campaign=dkprodukt

Seznam zdrojů:

- Bettelheim, Bruno: *Za tajemstvím pohádek*, Portál, Praha, 2017
- Franz von, Marie- Louise: *Psychologický výklad pohádek*, Praha, Portál, 2008
- Černoušek, Michal: *Děti a svět pohádek*, Portál, Praha, 2019
- Röhr, Heinz Peter: *Hysterie, čili strach z odmítnutí...*, Portál, Praha, 2009
- De la Cassa, Brenda: *Popelka Vám lhala*, IKAR, Praha, 2010

DĚKUJI ZA POZORNOST...
I KDYŽ POPELKA VÁM LHALA...

Helena.Kumperova@seznam.cz
